

Advies

Voedselzekerheid op Aruba

November 2020

De Sociaal Economische Raad

De Sociaal Economische Raad (SER) is een bij landsverordening ingesteld onafhankelijk overleg- en adviesorgaan dat de regering adviseert over allerlei belangrijke onderwerpen van sociaal-economische aard.

In de SER hebben vertegenwoordigers van werknemers- en werkgeversorganisaties en onafhankelijke deskundigen zitting. De leden van de SER bespreken allerhande aangelegenheden op sociaal-economisch gebied en brengen hierover gevraagd en ongevraagd adviezen, nota's en rapporten uit.

Met de instelling van de SER heeft de overheid het mogelijk gemaakt voor sociale partners om zich vrijelijk en ongebonden, gevraagd of ongevraagd uit te spreken over het sociaal economische beleid.

De adviezen, rapporten en nota's van de SER zijn, nadat zij door de regering openbaar zijn gemaakt, digitaal verkrijgbaar bij de SER.

Contactgegevens van de SER

Adres : L.G. Smith Boulevard 134
Oranjestad
Aruba
Telefoon : 00297-5832713
Fax: : 00297-5838956
E-mail : info@ser.aw
Website : www.ser.aw

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Voedselzekerheid.....	4
1.1. Situatie op Aruba	5
1.1.1. Santa Rosa	5
1.1.2. Lokale landbouwproducenten	8
1.1.3. Lokale landbouw productie ten opzichte van de import	11
1.1.4. Veeteelt op Aruba	11
1.1.5. Eierensector op Aruba	12
1.1.6. Visserij op Aruba.....	15
2. Stimuleringsmaatregelen ten behoeve van de primaire sector	17
3. Conclusie en aanbevelingen	23
3.1. Conclusies	23
3.2. Aanbevelingen	23

Inleiding

De COVID-19 crisis heeft de wereld in haar greep. Ook Aruba is hiervan niet gespaard gebleven en bevindt zich in een crisissituatie dat pijnlijk zichtbaar heeft gemaakt hoe kwetsbaar het als land is, mede door zijn/haar afhankelijkheid van het toerisme industrie, de beperkte medische- en sociale infrastructuur alsmede door de geringe mate van voedselzekerheid.

Hoe lang deze COVID-19 crisis zal voortduren, is heel moeilijk te voorspellen maar wat wel zeker is, is dat deze crisis heeft aangetoond dat Aruba niet langer in zo'n grote mate afhankelijk zou moeten zijn van externe bronnen ten behoeve van haar basisvoedsel. Aruba dient haar eigen voedselzekerheid te garanderen, los van het buitenland.

Zowel in het regeerprogramma als in het "Economic Policy" rapport van 2019-2022 van het Kabinet Wever-Croes wordt het creëren van een duurzame primaire/landbouw sector, als één van de speerpunten aangewezen. Dit betekent dat het stimuleren van de lokale productie van groenten en vruchten een prioriteit is. Daarnaast is de regering voornemens een regelgevingskader te ontwikkelen dat organische normen en kwaliteitsinfrastructuur garandeert, hetgeen ook zou kunnen bijdragen aan economische diversificatie. Bovendien wilt de regering zich hiermee ook richten op een aantal van de "Sustainable Development Goals" (SDG's) van de Verenigde Naties waar het thema van voedselzekerheid onderdeel van is.

Op Aruba worden bijna alle dagelijkse (basis)voedselproducten geïmporteerd. De meeste producten die Aruba importeert (naar waarde gerekend), zijn afkomstig uit de Verenigde Staten (59%) en Nederland (14%). De politieke, sociale en economische stabiliteit van deze landen garandeert een bepaalde mate van voedselzekerheid voor Aruba, maar wel tegen een hoog prijskaartje. Het prijspeil van de dagelijkse voedselmiddelen is daardoor hoog. Bovendien veroorzaakt de lange transportperiode, negatieve consequenties voor de voedselmiddelen, o.a. verlies van kwaliteit en houdbaarheid.

Vanwege het droge klimaat en de hoge kosten van water vinden landbouw en veeveelt nauwelijks plaats op het eiland. De geschiedenis leert dat de vroegere inwoners voor een groot deel in hun eigen voedselvoorziening voorzagen, echter nam dit af naarmate de industriële en de dienstverlenende economie op het eiland toenam. De opening van de olieraffinaderij en de groei in het toerisme bracht met zich mee dat meer mensen een reguliere baan kregen, met als resultaat, dat het gemakkelijker werd om voedsel te kopen dan het zelf te verbouwen.

De Raad vindt het belangrijk dat er iets gedaan wordt aan de enorme afhankelijkheid en kwetsbaarheid van Aruba ten opzichte van het buitenland en diens (externe) bronnen. Derhalve heeft de Raad besloten om een adviesrapport op te stellen ten aanzien van voedselzekerheid. Met dit advies beoogt de Raad bij te dragen aan de discussie over een voedselzekerheidsstrategie voor Aruba door mogelijkheden te bespreken om de landbouwproductie te stimuleren evenals de duurzaamheid en de kwaliteit daarvan te verhogen.

Voor het bereiken van voedselzekerheid is het van belang om naar alle ketens in de voedselvoorziening te kijken. Om die reden zijn er gesprekken gevoerd met diverse stakeholders die betrokken zijn bij voedselzekerheid op Aruba. Dit, om een beeld te krijgen van de activiteiten van landbouw, veeteelt en visserij op Aruba, evenals van wat er werkelijk geproduceerd en verbouwd wordt op Aruba. Tevens worden de belangrijkste knelpunten hiervan in kaart gebracht alsmede de wijze waarop deze sectoren verder gestimuleerd zouden kunnen worden.

Dit SER-advies is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 1 wordt een kort overzicht gegeven van de definitie van voedselzekerheid. Tevens wordt er een overzicht van de situatie op Aruba alsmede van de eventuele uitdagingen en knelpunten met betrekking tot voedselzekerheid gepresenteerd. Verder worden in hoofdstuk 2 de fiscale voordelen ten behoeve van de lokale landbouw ondernemer¹ gepresenteerd en een kort overzicht gegeven van een recent onderzoek over voedselzekerheid op Aruba. Tot slot worden in hoofdstuk 3 de conclusies getrokken en de aanbevelingen gedaan.

¹ Verkoop van producten die door deze onderneming in Aruba zijn voortgebracht door middel van de uitoefening van de land- en tuinbouw, visserij, imkerij en vee of visteelt.

1. Voedselzekerheid

In dit hoofdstuk wordt een korte uitleg over het door de Raad gehanteerd begrip van voedselzekerheid gegeven. Tevens wordt er een overzicht van de situatie op Aruba alsmede van de eventuele uitdagingen en knelpunten met betrekking tot voedselzekerheid gepresenteerd.

Het Comité voor Wereldvoedselzekerheid van de Verenigde Naties, definieert voedselzekerheid als volgt: “alle mensen die te allen tijde fysieke, sociale en economische toegang hebben tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat voldoet aan hun voedselvoorkeuren en voedingsbehoeften voor een actief en gezond leven”.

De “Food and Agriculture Organization of the United Nations” (2006)² hanteert voor voedselzekerheid de volgende vier invalshoeken:

1. Beschikbaarheid: voldoende hoeveelheid voedsel van goede kwaliteit (voedingswaarde) dat beschikbaar is via de eigen landbouwproductie of via import.

2. Toegankelijkheid: de mogelijkheid van alle personen tot de geëigende middelen (rechten) die hen in staat stellen, geschikt en voedzaam voedsel aan te schaffen. Bij rechten gaat het om alle goederen waartoe een persoon toegankelijkheid heeft in de context van de gemeenschap waarin hij/zij leeft.

3. Gebruik: het gebruik van voedsel binnen een geschikt dieet, naast het gebruik van drinkbaar water, sanitaire voorzieningen en gezondheidszorg. Het gebruik draagt bij aan het nutritioneel welzijn waarbij aan alle fysieke behoeften voldaan wordt. Deze aspecten illustreren de rol van niet-voedingsfactoren voor voedselzekerheid.

4. Stabiliteit: De permanente toegankelijkheid tot geschikt voedsel voor een bevolking, een gezin of een persoon. Dit mag niet worden bedreigd door een plotselinge crisis (bijvoorbeeld een economisch, volksgezondheid of klimatologisch) of door cyclische gebeurtenissen (bijvoorbeeld seizoensgebonden voedselonzekeerheid). De stabiliteit kan dus zowel betrekking hebben op de beschikbaarheid van alsook de toegankelijkheid tot voedsel.

De focus van dit advies berust op de invalshoeken; beschikbaarheid, toegankelijkheid en stabiliteit van voedsel.

² FAO (2006) Integrated Food Security and Humanitarian Phase Classification (IPC) Framework. ESA Policy Brief, 06-01.

1.1. Situatie op Aruba

Om een beter beeld van voedselzekerheid op Aruba te krijgen, zijn gesprekken gevoerd met diverse stakeholders zoals; Santa Rosa, lokale landbouwproducenten, Savaneta Farm Supply, Centro di Pesca Hadicurari en Veterinaire Dienst (Abattoir).

Het doel van deze gesprekken was om een beeld te krijgen van de activiteiten en het heersende beleid ten aanzien van landbouw, veeteelt en visserij op Aruba evenals de werkelijke producten die zij verbouwen. In deze gesprekken zijn tevens de uitdagingen waarmee deze sector te kampen heeft naar voren gekomen. Hieronder volgt een kort overzicht en verslaglegging van de gesprekken:

1.1.1. Santa Rosa

Vanuit de overheid is D.L.V.V.³ Santa Rosa verantwoordelijk voor de beleidsontwikkeling en bevordering van de landbouw, veeteelt en visserij op Aruba. Santa Rosa heeft als hoofddoel, het ondersteunen en begeleiden van lokale (landbouw)producenten, het bereiken van een constante ontwikkeling in de primaire sector en het stimuleren van de interesse om op kleine schaal of als hobbyist te produceren. Verder probeert Santa Rosa de lokale (landbouw)producenten te stimuleren en te begeleiden naar een bedrijfsmatige aanpak dat direct bijdraagt aan de economie en meer voedselzekerheid biedt aan Aruba.

Hieronder volgen enkele uitdagingen/knelpunten die naar voren zijn gekomen en een rol spelen bij het stimuleren van landbouw-/veeteelt-/visserij productie op Aruba:

- **Er is behoefte aan verplichte registratie van commerciële en niet-commerciële (landbouw/veeteelt/visserij) producenten (hobbyisten).**

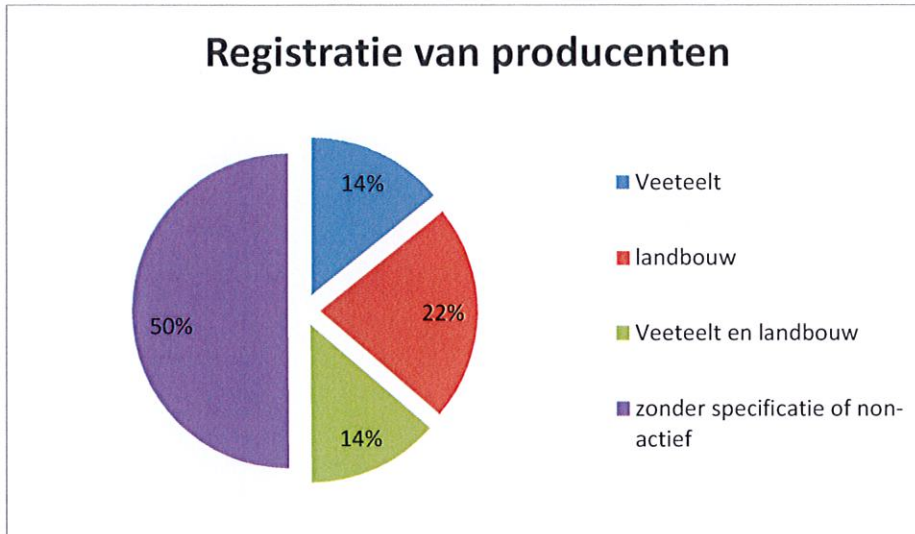
Gegevens over de landbouw-, veeteelt- en visserijproductie zijn niet of nauwelijks te vinden dan wel te meten, deels omdat een groot deel hiervan vermoedelijk via de informele sector⁴ plaatsvindt. Door de afgekondigde maatregelen inzake het beperken van de verspreiding van het covid-19 virus, hebben een groot aantal lokale (landbouw)producenten zich laten registreren om gedurende de 'shelter in place' hun werkzaamheden te blijven voorzetten. Daarmee is het aantal producenten actief op het gebied van landbouw en veeteelt voor een deel in kaart gebracht. Een totaal van 504

³ D.L.V.V.: Directie Landbouw, Veeteelt en Visserij en Markthallen.

⁴ Economische activiteiten die niet door overheidsinstanties geregistreerd (kunnen) worden en dus niet in de officiële cijfers tot uitdrukking komen.

lokale (landbouw/veeteelt) producenten hebben zich sinds kort laten registreren zie figuur 1. Maar dit geeft bij lange na nog geen goed beeld van het aantal landbouw producten.

Figuur 1: registratie van producenten

Bron: Santa Rosa

- **Er is een behoefte aan informatie/cursussen over tuin/landbouw en hydrocultuur.**

Santa Rosa geeft aan dat er behoefte is aan informatie/cursussen over tuin/landbouw en hydrocultuur. Helaas kampt Santa Rosa met een tekort aan capaciteit, te weten, personeel en financiële middelen om dit te kunnen doen. Santa Rosa geeft aan dat er in het bijzonder aandacht besteed moet worden aan de volgende punten:

Onderwijs: het opzetten van opleidingen waar jongeren kennis van landbouw en natuur kunnen krijgen, maar ook om de interesse op het gebied van het verbouwen van voedsel voor studenten van SPO of EPB uit te breiden. Door projecten op het gebied van de primaire sector door de schoolgaande jeugd te doen uitvoeren, wordt hun interesse voor dergelijke projecten thuis bevorderd.

Voorlichting: een handboek over landbouw publiceren, (praktische) cursussen geven (waarin o.a. landbouwers een ondernemingsplan kunnen leren schrijven en ze meer informatie kunnen inwinnen over subsidies en telen), een kenniscentrum opzetten voor duurzame landbouw.

Begeleiding/ondersteuning: het begeleiden van de bevolking ten behoeve van een gezonde levensstijl, de mogelijkheid om werkervaring in de landbouw

laten opdoen, middelen voor landbouwers toegankelijk maken (zoals o.a. andere water, grond en geitenvoer).

Commercie/handel: het zelf verbouwen van groenten op commerciële basis, kassenbouw, verkoop van eigen producten, en de oprichting van samenwerkingsverbanden (coöperaties).

- **Toegang tot huurgronden voor landbouw en veeteelt.**

Volgens Santa Rosa is er geen geactualiseerde registratie van huurgronden die bestemd is voor landbouw en veeteelt bij Directie Infrastructuur en Planning (DIP). Zo'n registratie is van belang om een inzicht te krijgen in o.a. of de omvang van gronden geschikt is voor landbouw en/of veeteelt. Dit zou gerealiseerd kunnen worden door bijvoorbeeld het laten doen van een bodemanalyse. Uit media berichten heeft de Raad vernomen dat de DIP begonnen is met het actualiseren van voornoemde registratie.

- **Er is een gebrek aan een certificeringssysteem voor de landbouw, veeteelt en visserij sectoren.**

Een certificeringssysteem, zoals 'Good Agricultural Practices' (GAP) op de internationale markt voorstelt, en gespecificeerde procedures voor het produceren en het verwerken (met behulp van duurzame methoden) van voedsel die veilig (hygiëne) en gezond is voor consumenten, ontbreken. Dit is nodig voor het bevorderen en het handhaven van een goed kwaliteitsproduct en in het belang van de volksgezondheid.

- **Irrigatie voor landbouw- en veeteeltprojecten.**

Irrigatie voor landbouw- en veeteeltprojecten is een grote uitdaging op Aruba. Het klimaat is erg droog, waardoor er alleen flora dat weinig water nodig heeft, zoals cactussen, gedijt. Door het gebrek aan irrigatie en de hoge kosten van water is het moeilijk om een consistente ontwikkeling te krijgen in de agrarische sector. De regering heeft in samenwerking met Water- en Energiebedrijf Aruba (WEB), in juni 2020, besloten de waterprijzen voor activiteiten die bestemd zijn voor landbouwproductie te verlagen. Landbouw- en veeteeltprojecten die geregistreerd zijn bij Santa Rosa kunnen dan profiteren van een verlaagde prijs van AWG 9.50 per m³ naar AWG 5.50 per m³. Tevens, biedt Santa Rosa de mogelijkheid om water afkomstig vanuit de "dammen" op Aruba te kopen voor 35 AWG voor 13 m³. Helaas is dit gedurende het droge seizoen niet haalbaar doordat de dammen dan veelal zijn uitgedroogd. Een ander alternatief is het gebruikmaken van de gezuiverde water van rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Santa Rosa heeft in 2012 een investering gemaakt in een extra systeem van RWZI-fabriek bij Parkietenbos. Helaas kan het gezuiverde water van de RWZI door

Santa Rosa niet gebruikt worden doordat de kwaliteit regelmatig (dagelijks) moet worden gecontroleerd (garantieprotocol). Momenteel controleert Directie Volksgezondheid (DVG) het water maar doordat de resultaten van het monster ruim 24 uur later bekend worden, kan de kwaliteit van het gezuiverde water niet gegarandeerd worden conform het garantieprotocol van de RWZI. Indien men de irrigatie van landbouw wil bevorderen zal er gezocht moeten worden naar een zuiveringstechniek dat goedkoop is en continue water levert.

1.1.2. Lokale landbouwproducenten

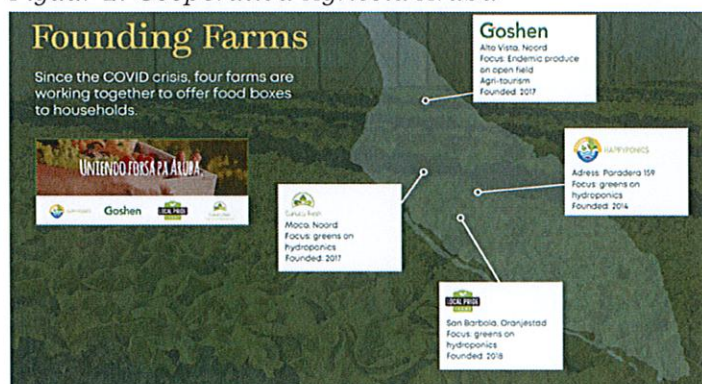
Er zijn gesprekken gevoerd met diverse lokale commerciële landbouwproducenten waaronder deelnemers van de Cooperativa Agricola Aruba, Goshen, Local Pride Farms Aruba, 297 farm en United Farmers Aruba. Hieronder volgt een kort overzicht van de doelstellingen en activiteiten van voornoemde lokale landbouwproducenten.

Cooperativa Agricola Aruba

De Cooperativa Agricola Aruba (CAA), is een coöperatie van professionele landbouwproducenten die zich nog in een oprichtingsfase bevindt. De CAA werkt aan een nationaal platform om duurzaam ondernemerschap in de landbouwsector te stimuleren en wilt tegelijkertijd haar leden zakelijke ondersteuning bieden zoals toegang tot technologie, kennis en financiering.

De CAA bestaat momenteel uit vier lokale landbouwproducenten namelijk: Goshen, Local Pride, Cunucu Fresh en Happyponics (zie figuur 2). Sinds de COVID-19 crisis werken deze vier landbouwproducenten samen om voedselpakketten aan te bieden aan huishoudens.

Figuur 2: Cooperativa Agricola Aruba

Bron: Presentatie van Cooperativa Agricola Aruba, 2020

Goshen

Geïnitieerd door HopeAruba, een stichting die de burgers van Aruba helpt met collectieve oplossingen⁵ die visie, structuur en praktische acties biedt, hanteert Goshen een sociaal impact business model⁶ die een deel van haar winst gebruikt voor sociale projecten.

Gedurende het hele jaar, verbouwt Goshen verse landbouwproducten voor de Arubaanse markt. Goshen is in april 2017 begonnen als een permacultuurboerderij⁷ in Alto Vista en zoekt aansluiting bij het agrarisch erfgoed als mede bij de groeiende vraag naar gezonde lokaal geteelde producten. Goshen richt zich op de teelt van de Arubaanse komkommer, boonchi largo (snijbonen), mint en moringa. Om het semi-aride klimaat op Aruba tegemoet te komen en het hele jaar door te kunnen produceren, gebruikt Goshen duurzame landbouwtechnologieën. Goshen geeft verder ook voorlichting aan de gemeenschap over het belang en de voedingswaarde van het eten van lokaal geteelde producten.

Local Pride Farms Aruba

Local Pride Farms is een hydrocultuurbedrijf op Aruba die sinds 2018 verse producten produceert. Local Pride Farms maakt gebruik van een eb en vloed systeem, dit is een vorm van hydrocultuur tafel waar de planten bewaterd worden en het overtollige water kan worden opgevangen. Local Pride Farms produceert Baby Leaf Lettuce, Baby kale, Cilantro, Baby rucola, en Microgreens op een zo duurzaam mogelijke manier.

Cunucu Fresh

Cunucu Fresh is een pesticide-vrij hydrocultuurbedrijf op Aruba. Cunucu Fresh produceert verschillende sla en groenten soorten die zij vervolgens zelfstandig leveren aan individuele consumenten zoals huishoudens, restaurants en supermarkets.

Happyponics

Happyponics is een Arubaans commercieel hydrocultuurbedrijf, opgericht in 2014. Na een zeer succesvolle experimenteerfase, waarin het bedrijf op een haalbare en duurzame manier sla bleek te kweken, die overigens ook aan de continuïteitseisen voldeden, heeft het bedrijf zich in 2017 aanzienlijk uitgebreid. Deze uitbreiding maakte het mogelijk om de productie te doen

⁵ Focusgebieden van de stichting HopeAruba: Relationeel, Emotioneel, Spiritueel, Fysiek en Financieel.

⁶ Sociale ondernemingen met winst oogmerk worden gedefinieerd door het genereren van zowel sociale waarde (meetbaar effect) als economische waarde (inkomsten).

⁷ Permacultuur is een wetenschap voor het ontwerpen van de menselijke leefomgeving op een manier die ecologisch duurzaam en economisch stabiel is.

stijgen en zodoende aan de grote vraag naar lokaal geteelde producten tegemoet te komen.

297 Farm

297 farm is een hydrocultuurcontainer die gebruik maakt van geavanceerde technologie. 297 farm verbouwt verse, GGO-vrije⁸ en pesticide-vrije producten. 297 Farm produceert voornamelijk sla en bladgroenten.

United Farmers Aruba

United Farmers Aruba is een vereniging van zowel grote als kleine landbouwproducenten op Aruba, die samenwerken om hoogwaardige, duurzame landbouwproducten voor de eilandgemeenschap te produceren en haar leden hierbij te ondersteunen.

Uitdagingen/knelpunten in de landbouwsector

Enkele uitdagingen/knelpunten die naar voren zijn gekomen en een rol spelen bij het stimuleren van landbouwproductie op Aruba zijn:

- Hoge energiekosten voor lokale landbouwproducenten die gebruik maken van de nieuwste landbouwtechnologie zoals: Hydroponics en Aquaponics.
- Het droge klimaat en het gebrek aan irrigatie waardoor de kosten voor het verbruik van water erg hoog zijn.
- Hoge kosten van inkoopmaterialen (grond, zaden, voedingsstoffen, kassen, verpakkingen, etc.) en apparatuur (irrigatiesystemen).
- Te veel bureaucratie die de realisatie van lokale landbouw initiatieven verhinderen en het ontbreken van effectief beleid op dit terrein.
- Een tekort aan kennis van moderne landbouwtechnologie en kennisoverdracht van technologische ontwikkeling.
- Geen of weinig toegang tot financiering voor het kopen van de nieuwste landbouwtechnologie en/of gelijkwaardige projecten.
- Een tekort aan land bestemd voor landbouwproductie.

⁸ GGO-vrije: product die geen Genetische Gemodificeerde Organismen bevat.

Naast voornoemde lokale landbouwproducenten die commercieel of formeel bezig zijn, constateert de Raad dat er steeds meer burgers zijn die voor eigen gebruik fruit en groente produceren. Door een gebrek aan data van de burger die voor eigen consumptie produceert wordt deze groep hobbyisten/burger verder buiten beschouwing gelaten.

1.1.3. Lokale landbouw productie ten opzichte van de import

Om een beeld te krijgen van de lokale vraag naar landbouwproducten is er een vergelijking gemaakt tussen geïmporteerde landbouwproducten en de lokale landbouwproductie.

Volgens cijfers van de Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)⁹, heeft Aruba in 2019 ongeveer AWG. 109 miljoen aan groenten en fruit geïmporteerd van de totale geïmporteerde producten van AWG. 600 miljoen. Deze cijfers geven een duidelijk beeld hoeveel er wordt geïmporteerd aan groenten en fruit op Aruba.

Volgens een presentatie van CAA bedroegen de gezamenlijke inkomsten in de sector groenten en vrucht van de eerdergenoemde lokale opgerichte landbouwbedrijven¹⁰ in 2019 AWG. 845.000. In vergelijking met het geen er geïmporteerd werd op Aruba in 2019 aan groenten en fruit, vertegenwoordigd deze min of meer 0,8% van de prijs van de geïmporteerde groenten en fruit.

Dit komt overeen met een volume van ongeveer 5 metrische ton in verse producten. Vóór de COVID-19 crisis droeg de lokale landbouwsector minder dan 0,5% bij aan het bruto binnenlands product (BBP) in Aruba. Deze, inclusief de visserij en de veehouderij¹¹.

1.1.4. Veeveelt op Aruba

De bijdrage van de veeveeltsector in het kader van voedselzekerheid is nog minder dan de al zeer lage productiviteit in de landbouwsector. De Raad is zich bewust dat er wel een minimale bijdrage is van de veeveelt- en pluimveesector aan de voedselzekerheid. Echter vanwege het gebrek aan voldoende gegevens kan er in dit advies geen uitspraken hierover gedaan worden. Wel beveelt de Raad ten gunste van voedselzekerheid aan om meer aandacht te besteden aan de veeveeltsector. Hiervoor zal nader onderzoek moeten uitwijzen op grond van welk beleid de productiviteit in deze sector verhoogd kan worden.

⁹ <http://cbs.aw/wp/index.php/2020/06/23/total-imported-value-to-aruba-by-food-segments/>

¹⁰ Lokale landbouwproducenten: Cunucu Fresh, Local Pride, Goshen en happyponics.

¹¹ Bron: Presentatie van Cooperativa Agricola Aruba, 2020.

Veterinaire Dienst (Abattoir)

Naast de controle op het geïmporteerde vlees voert de Veterinaire Dienst inspecties uit bij de slagerijen (vergunninghouders). Gedurende 2019 zijn diverse slagerijen in totaal 72 keer bezocht. Daarnaast beheert de Veterinaire Dienst het slachthuis en voert, conform de Slacht- en keuringsverordening (AB 1996 No GT 4), keuringen uit zowel vóór als na het slachten van lokaal vee. Het lokale vlees is echter een klein percentage, namelijk minder dan 1%, ten opzichte van het geïmporteerde vlees.

Tabel 1 geeft een jaaroverzicht van het aantal geslachte dieren (lokale vee) in het abattoir.

Tabel 1: jaaroverzicht abattoir 2019

	Rund (N)	Gewicht Rund (kg)	Schaap/ geit (N)	Gewicht Schaap/ geit (kg)	Varken (N)	Gewicht Varken (kg)
Totaal	5	1263	1363	21737	1293	60674

Bron: Veterinaire Dienst jaarverslag 2019.

De Veterinaire Dienst geeft aan dat het gemiddelde slachtgewicht schaap/geit in 2018 en 2019 nagenoeg gelijk was. Maar voor varkens lag het gemiddelde slachtgewicht in 2019 5.1 kg hoger dan in 2018.

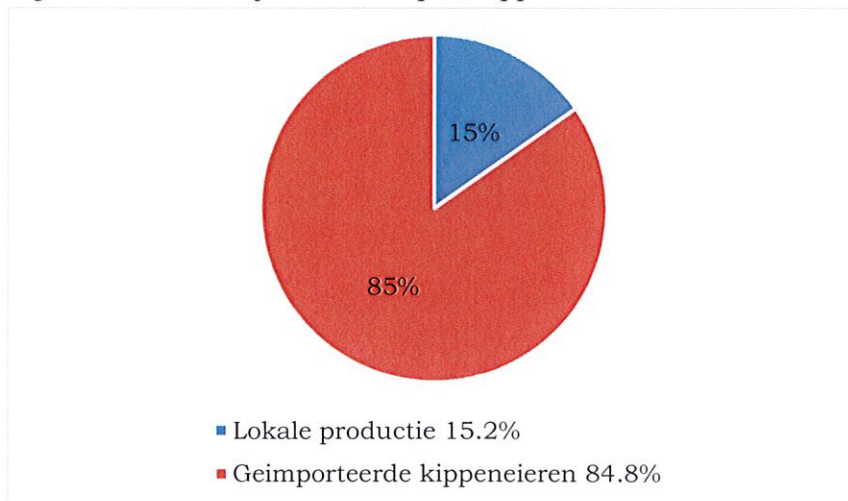
1.1.5. Eierensector op Aruba

Om een beeld te krijgen van de eierensector op Aruba heeft de Raad het rapport van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI) getiteld "Halfjaarlijkse rapportage afdeling IEB"¹² bestudeert.

Volgens dit rapport zijn er in totaal 7 pluimveebedrijven die hun informatie verstrekt hebben aan de DEZHI. Volgens de verkregen informatie worden er gemiddeld 66.825 dozijnen kippeneieren maandelijks geproduceerd. Dit ten opzichte van het maandelijks gemiddelde geïmporteerde dozijnen kippeneieren van 371.775. In onderstaande figuur wordt een overzicht van de maandelijks consumptie kippeneieren voor 2020 weergegeven (zie figuur 3).

¹² IEB: implementatie Economisch Beleid

Figuur 3: Maandelijks consumptie kippeneieren voor 2020

Bron: DEZHI-rapport: "Halfjaarlijkse rapportage afdeling IEB"

DEZHI geeft aan dat vanwege een stijging in de vraag en een gering aanbod van kippeneieren op de Amerikaanse markt alsmede door de wereldwijde ontwikkelingen als gevolg van de COVID-19, de inkooprijzen van geïmporteerde kippeneieren op de lokale markt flink gestegen zijn, met als gevolg dat het voorheen gehanteerde calculatiesysteem niet meer toegepast kon worden. Het gehanteerde calculatiesysteem wordt bepaald op basis van een gemiddelde verkoopprijs, dat verkregen is aan de hand van ingekomen inkoopfacturen voor geïmporteerde eieren van de afgelopen 3 maanden. Door de stijgende inkooprijzen voor geïmporteerde kippeneieren konden groothandelaren de toen vigerende verkoopprijzen niet meer hanteren, omdat deze te laag waren. Hierdoor heeft DEZHI het calculatiesysteem afgelopen april gewijzigd naar marges. De groothandelsmarge bedraagt 13% van de 'landed cost'¹³ en de kleinhandelsmarge bedraagt 15% van de groothandelsprijs. Bij deze calculatiesysteem zijn er geen vastgestelde verkoopprijzen en de verkoopprijzen kunnen fluctueren per ingekomen lading. De prijzencontroles op geïmporteerde kippeneieren worden in de levensmiddelenzaken door de controleurs van DEZHI verricht aan de hand van ingekochte facturen en de vastgestelde marges.

Vanaf januari 2020 tot en met augustus 2020 werden er 101 ontheffingen van het importverbod van kippeneieren verleend. Ontheffing werd verleend voor 2.974.200 dozijnen kippeneieren. Hoewel de maandelijks hoeveelheid verzochte ontheffing voor geïmporteerde kippeneieren amper veranderde door de COVID-19 situatie, hebben de groothandelaren aangegeven minder kippeneieren te hebben geïmporteed tijdens de periode van maart tot en met mei 2020, daar er geen vraag hiervoor was vanuit de horecasector.

¹³ In een 'Landed Cost' schatting zijn alle geldende invoerrechten, tarieven, belastingen en transportkosten opgenomen op basis van de herkomst, de bestemming en de producten van een zending.

Eind januari 2020 heeft de DEZHI alle groothandelaren van geïmporteerde kippeneieren op de hoogte gesteld van de beslissing van de Minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur om de import van bruine kippeneieren per 1 maart 2020 te verbieden. Reden hiervoor is de mispraktijk op de lokale markt, waarbij de verpakking van bruine geïmporteerde kippeneieren verwisseld werd voor een lokale kartonnen doos en hierdoor bij de consument onder de indruk was dat het lokaal geproduceerde kippeneieren betroffen.

Uitsluitend bruine kippeneieren worden lokaal geproduceerd. De verkoopprijs voor lokaal geproduceerde kippeneieren zijn niet gewijzigd en bedragen Afl. 5,63 per dozijn. In mei werd er een inventaris gedaan van de lokaal geproduceerde kippeneieren. De DEZHI geeft aan dat de prijzen van kippeneieren die lokaal geproduceerd worden hoger zijn in vergelijking met eieren die geïmporteerd worden, dit vanwege de hoge productiekosten zoals hoge prijzen van kippenvoer.

Er is een gesprek gevoerd met Savaneta Farm Supply, één van de (grote) lokale pluimveebedrijven op Aruba, die ruim 10 jaar bezig is in de eierensector, om een beeld te krijgen van de activiteiten binnen de eierensector. Volgens, Savaneta Farm Supply leveren lokale eieren producenten ongeveer 10 tot 20% van alle eieren die op Aruba worden geconsumeerd. Savaneta Farm Supply meent dat om Aruba 100% onafhankelijk te maken van het importeren van eieren, er ongeveer 140,000 legkippen nodig zijn. Volgens gegevens van Santa Rosa waren er in 2019 echter maar ongeveer 24,915 legkippen op Aruba.

Uitdagingen/knelpunten in de eierensector

Enkele uitdagingen/knelpunten die naar voren zijn gekomen die een rol spelen bij het stimuleren van de eierensector op Aruba:

- *Prijsconcurrentie tussen de geïmporteerde witte eieren en de bruine eieren die lokaal geproduceerd worden.*
Voor de lokale ei-leveranciers is het moeilijk qua prijs te concurreren met de witte eieren die geïmporteerd worden. Lokale ei-leveranciers moeten op grote schaal produceren om met de prijsveranderingen van het geïmporteerde eieren te kunnen concurreren. Hiervoor zijn ze afhankelijk van de distributie partners, zoals supermarkten die een hogere marge hanteren.
- *Hoge kosten van inkoopmaterialen en -apparatuur (voedingsstoffen, kippenhokken, verpakkingen, etc.)*

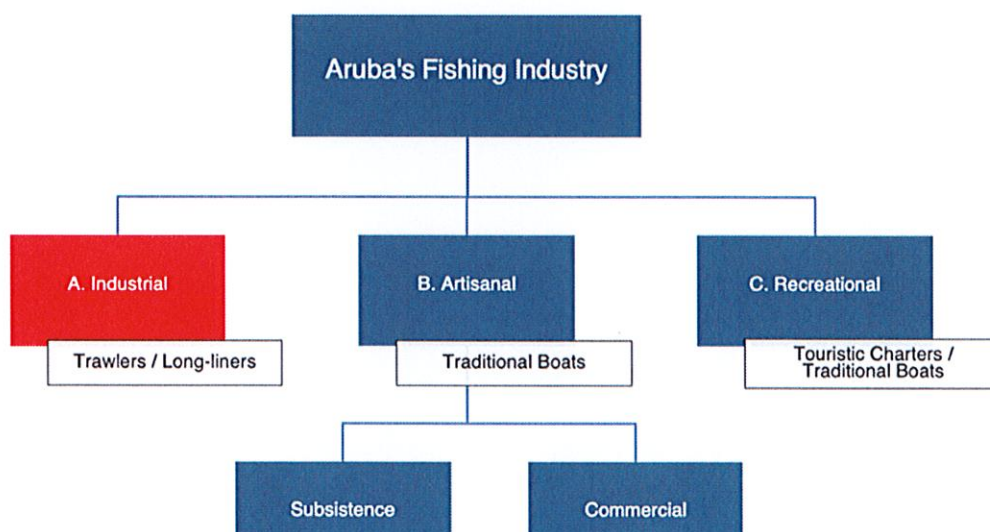
- *Weinig / geen controle (hygiëne) in de eierensector op Aruba.*
- *Hoge kosten voor het verbruik van water.*
Het produceren van eieren komt niet in aanmerking voor de lagere prijzen voor water die bestemd is voor landbouwproductie die geregistreerd zijn bij Santa Rosa.
- *Geen of weinig toegang tot financiering voor projecten in de eierensector.*

1.1.6. Visserij op Aruba

Fundacion Centro di Pesca Hadicurari is een stichting die verantwoordelijk is voor het bevorderen en beschermen van de algemene visserij op Aruba.

De visserij op Aruba kan worden onderverdeeld in drie verschillende categorieën namelijk: industriële, ambachtelijke en recreatievisserij. Voor de industriële en ambachtelijke visserij is het hoofddoel, de verkoop van de vis, terwijl het hoofddoel van de recreatievisserij, de recreatie is. Anders gezegd, de ambachtelijke en industriële visserij wordt meestal binnen "werktijd" gedaan, terwijl de recreatievisserij meestal binnen iemands vrije tijd wordt gedaan. Zowel de lokale bevolking als de toeristen genieten van de recreatievisserij op het eiland.

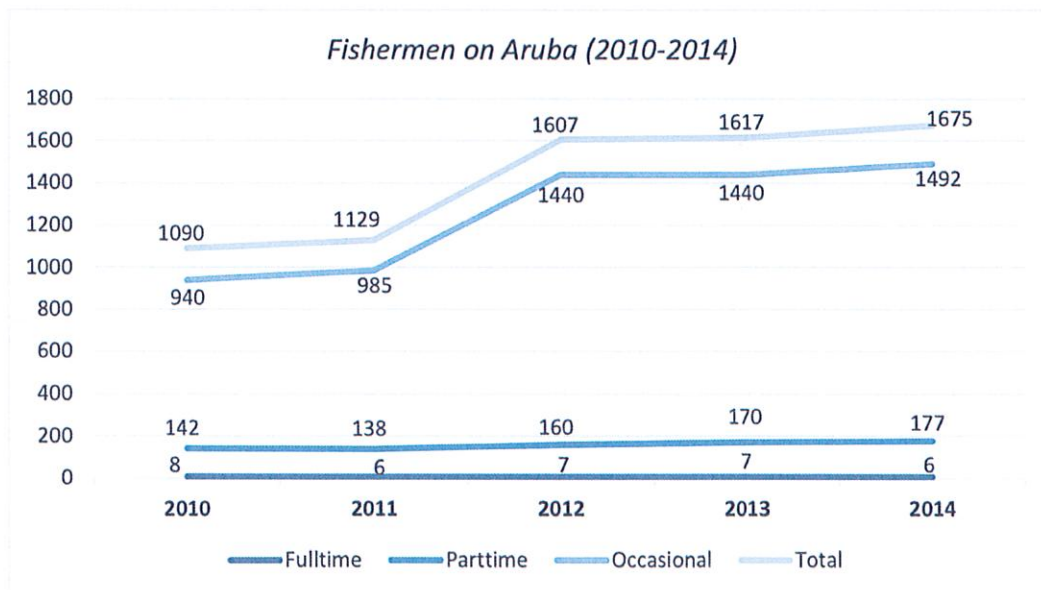
Figuur 4: Drie verschillende visserijactiviteiten: industriële, ambachtelijke en recreatievisserij.

Bron: The Economics of Ecosystems and Biodiversity, Aruba January 2018.

Onderzoek¹⁴ heeft aangetoond dat 26% van de gehele lokale bevolking van Aruba ten minste één keer per jaar vist. Zoals te zien is in figuur 5 is het aantal gelegenheidsvissers en deeltijdvissers op Aruba tussen 2010 en 2014 aanzienlijk toegenomen, terwijl het aantal voltijdvissers in deze periode min of meer constant is gebleven. Voltijdvissers brengen ten minste 90% van hun werktijd door met vissen of ontvangen ten minste 90% van hun inkomen uit de visserij. Voor deeltijdvissers ligt dit percentage van hun werktijd tussen 30% en 90% en voor gelegenheidsvissers geldt dat zij ten hoogste 30% van hun arbeidstijd doorbrengen met vissen of ten hoogste 30% van hun inkomen uit de visserij ontvangen¹⁵.

Figuur 5: Totaal gelegenheidsvissers en deeltijdvissers op Aruba tussen 2010 en 2014.

Bron: The Economics of Ecosystems and Biodiversity, Aruba January 2018.

¹⁴ The Economics of Ecosystems and Biodiversity, Aruba January 2018

¹⁵ Idem 14.

2. Stimuleringsmaatregelen ten behoeve van de primaire sector

2.1. Advies World Bank Group¹⁶

In haar streven om de voedselzekerheid op Aruba te verbeteren heeft de overheid van Aruba de World Bank Group om hulp en advies gevraagd inzake een duurzame voedselzekerheidsstrategie voor Aruba. Na het verzamelen van informatie van het Directie Economische Zaken, Handel en Industrie, Santa Rosa en andere lokale stakeholders heeft de World Bank Group een officieel document aan de regering uitgebracht genoemd "Building Aruba's Food Security during the Covid-19 Pandemic and Beyond". Hieronder volgt opsomming van de belangrijkste punten uit dit document.

De World Bank Group heeft een voedselzekerheidsstrategie voorgesteld met als doel de lokale voedselproductie van Aruba en duurzame economische ontwikkeling te stimuleren. Het programma van de World Bank Group bestaat uit drie hoofdcomponenten zijnde:

Het 1ste component: *het stimuleren van voedsel en landbouw bedrijven op commerciële schaal. Het Investeren in commercieel levensvatbare uitbreidingen en ondernemingen. Door het goed doorlichten, identificeren, en selecteren van individuele investeringsprojecten.*

Het 2de component: *het stimuleren van voedsel en landbouw productie binnen huishoudens dan wel gemeenschapsproductie (op microschaal).*

Het 3de component: *institutionele en beleidsondersteuning van de lokale voedsel- en landbouwsector productiviteit die het duurzame succes van lokaal voedsel en landbouwproductie garanderen.*

Het doel van deze voedselzekerheidsstrategie is om een sterke landbouwsector te bouwen en voedselzekerheid te stimuleren evenals de economie te diversifiëren en zodoende de nationale capaciteit om de risico's en het herstel van exogene en endogene schokken beter te beheren alsmede de klimaatbestendigheid te vergroten en systematisch te versterken.

¹⁶ De Wereldbank is werelds grootste instituut voor ontwikkelingssamenwerking. Zij verstrekt leningen aan ontwikkelingslanden en middeninkomenslanden, met als voornaamste doel het bestrijden van armoede.

2.2 Fiscale Maatregelen

In deze paragraaf volgt een korte uitleg over de bestaande en nieuwe fiscale voordelen ten behoeve van de lokale landbouw-, veeteelt- en visserij-ondernemers.

2.2.1. De Minister van Financiën heeft op 28 april 2016 middels een ministeriële beschikking (MB) het volgende afgekondigd:

1. De verhoging van de productie in de primaire sector te stimuleren.
2. Het streven naar verlaging van voedselprijzen.
3. Het bevorderen van investeringen in de primaire sector, door o.a.:
 - De sector, vanaf 1 di januari 2016, vrij te stellen van belastingheffing (MB 28 april 2016/MFO/407/16) (Zie bijlage 1.)

Deze MB vermeldt verder een belastingvrijstelling voor deze sector waaronder winstbelasting en inkomstenbelasting (WB en IB):

- Vrijstelling van winstbelasting en inkomstenbelasting voor de winst behaald door een onderneming door middel van de uitoefening van de land- en tuinbouw, visserij, imkerij¹⁷ en vee- of visteelt en de verkoop van producten die op Aruba zijn voortgebracht.
- Vrijstelling van belasting op bedrijfsomzetten en additionele voorzieningen bijvoorbeeld PPS projecten evenals Bestemmingsheffing AZV (BBO, BAVP en BAZV)

Deze bijzondere regeling is van toepassing op de belastingplichtige landbouw-, veeteelt- en visserij-ondernemers. Derhalve moet er sprake zijn van een bedrijfsmatige uitoefening van de land- tuinbouw, visserij, imkerij en vee-of visteelt. Dit moet ook aan de Belastingdienst moeten worden aangetoond door overlegging van een uittreksel van de Kamer van Koophandel (KvK). Tevens moet de rechtspersoon (NV/VBA¹⁸) een vestigingsvergunning hebben. Deze bijzondere regeling is dus niet bedoeld voor hobbyisten of voor eigen gebruik.

De ondernemer moet de goederen hebben voortgebracht of hebben gekweekt en moet deze leveren aan het publiek, ofwel in de staat waarin ze zijn voortgebracht of geogst, ofwel na ze onderworpen te hebben aan een primaire verwerking die normaal bij de landbouwbedrijven behoort. Voorwaarden voor de vrijstelling voor de winst/omzet zijn;

¹⁷ Imkerij: Een imker is iemand die zich bezighoudt met de domesticatie van bijen of immen (bijenteelt of apicultuur).

¹⁸ Naamloze vennootschap (NV)/ Vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (VBA)

- Inschrijving KvK.
- Omschrijving van de producten die voor de verkoop bestemd zijn.
- Omschrijving voorbereiding producten die voor de verkoop bestemd zijn.

2.2.2. Landsverordening in-, uit- en doorvoer

In de Landsverordening in-, uit- en doorvoer is voornoemde landbouwvrijstelling overigens opgenomen in artikel 128, eerste lid, sub 6, onderdelen a en b. Op grond van deze bepaling kan vrijstelling van invoerrechten voor goederen worden verkregen, waaronder tractoren, vissersvaartuigen, materialen voor loodsen en afrasteringen, zaai-/en plantgoed, veevoeder en fokdieren van zuiver ras.

Ook hier geldt als voorwaarde bij de toekenning van de vrijstelling dat er sprake moet zijn van een bedrijfsmatige uitoefening van land- en tuinbouw, visserij, imkerij en vee- of visteelt en is een inschrijvingsbewijs/vrijbrief per jaar van Santa Rosa hierbij noodzakelijk.

2.2.3. Kleine ondernemersregeling (KOR, art.14a BBO)

De kleine ondernemersregeling (KOR) bestemd voor een bedrijf met een omzet kleiner dan AWG. 12.000 per jaar is per 1 januari 2019 geïntroduceerd. Deze regeling maakt het mogelijk voor ondernemers om uitgezonderd te worden van BBO, BAVP en BAZV-afdrachten. De ondernemer krijgt hiervoor ontheffing van de inspecteur. In dit geval zal hij één keer per jaar aangifte moeten doen van de omzet die hij heeft behaald vanaf het jaar dat aan hem de ontheffing is toegekend. De KOR is alleen bestemd voor de eenmansondernemer die op Aruba woont dus (zelfstandige landbouwers zonder rechtspersoonlijkheid, dus niet voor een NV/VBA).

2.3. (Nieuwe) procedure van (her)inschrijving voor huurgrond 2020 (t.b.v. Primaire Sector)

De Directie Infrastructuur (DIP) is bezig met een project “Ban Sembra Awe Pa Cosecha Mañan”. Dit project is in maart van 2020 begonnen. Het doel van dit project is het geven van huurgronden die bestemd zijn voor landbouwprojecten om zodoende de primaire sector op Aruba te stimuleren. De looptijd van een eventueel huurcontract is 10 jaar met de mogelijkheid voor verlenging. De kosten verbonden aan een huurcontract is vastgesteld op AWG.35 per hectare per jaar. Het inschrijven voor deze huurgronden

moet via de DIP geschieden en er zijn enkele voorwaarden aan verbonden om hiervoor in aanmerking te komen¹⁹.

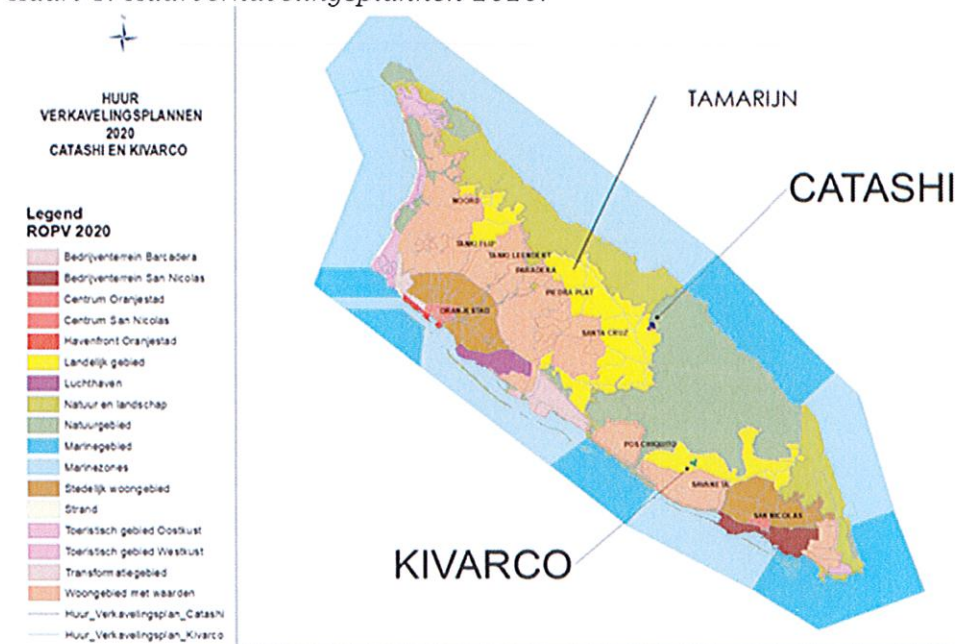
In een Webinar georganiseerd door IDEA²⁰ en DIP getiteld de "Aruba's Agricultural land for Primary Sector" zijn verschillende huurverkaveling plannen gepresenteerd. De huurverkaveling plannen zijn verdeeld in kleine huurverkavelingen (tuinbouw) die tussen 750 en 1000 m² zijn en er zijn ook grotere huurverkavelingen die bestemd zijn voor landbouwbedrijven die tussen 2000 à 10.000m² zijn.

Er zijn drie bestaande landbouwbedrijven die tot nu toe (in 2020) een grote huurverkaveling hebben gekregen die groter zijn dan 10.000 m² voor landbouw.

Er zijn drie herverkavelingen plannen in ontwikkeling (pipeline) die uit verschillende kleinere verkavelingen bestaan tussen 750 à 800 m² bestemd voor kleinschalige tuin- en landbouw zoals; "Catashi, Kivarco en Tamarijn".

Kaart 1 ROP-Aruba²¹ laat hieronder zien hoeveel grond beschikbaar is voor de primaire sector (zie de geel gemarkeerde gebieden).

Kaart 1. Huurverkavelingsplannen 2020.

Bron: Presentatie van "Aruba's Agricultural land for Primary Sector" 2020.

¹⁹ https://www.overheid.aw/actueel/nieuws_46856/item/procedure-van-herinschrijving-huurgrond-2020-tbv-primaire-sector_49390.html

²⁰ IDEA: Iniciativa pa Desaroyo di Empresa Arubano.

²¹ https://www.overheid.aw/actueel/nieuws_46856/item/ruimtelijk-ontwikkelingsplan-aruba-2019-is-vastgesteld_43967.html

2.4. Beleidsmatige prijsverlaging van water bestemd voor landbouwproducten

De regering heeft in samenwerking met Water- en Energiebedrijf Aruba (WEB) in juni 2020, besloten de prijzen voor water bestemd voor landbouwproductie te verlagen. Er zijn enkele voorwaarden om te kunnen profiteren van een verlaagde prijs van AWG 5.50 per m³ ten opzichte van de huidige prijs AWG 9.50 per m³. De afnemer moet bijvoorbeeld ingeschreven zijn bij de Santa Rosa en de afnemer is verder verplicht het water dat afkomstig is van de landbouwmeter uitsluitend voor zijn eigen perceel te gebruiken en alleen ten behoeve van land-, tuinbouw- en/of veeteeltactiviteiten²².

2.5. Groeipotentieel van landbouw

De deelnemers van de CAA zijn van mening dat de lokale landbouwproductie vergroot kan worden en dat er potentiële kansen liggen om de lokale markt efficiënter te bedienen. De CAA wil zich voorbereiden op een toekomst waarin de lokale productie meer een centrale rol inneemt ten opzichte van de import. Strategische doelstellingen die de CAA nastreeft, zijn als volgt:

- de aanschaffing van duurzame water- en stroomvoorzieningen;
- de aankoop van materialen en apparatuur die nodig zijn;
- het zorgen van kennisoverdracht en technologische ontwikkelingen;
- het vergemakkelijken van de toegang tot financiering;
- het bepleiten van stimulans en beleid voor lokale productie-initiatieven.

De CAA wil de bedrijfsomgeving voor boeren op Aruba optimaliseren en beseft dat dit samenhangt met de nodige wetgeving. De CAA meent dat de beperkingen, voornamelijk de toegang tot en de prijsstelling van water en elektriciteit, onder de loep moeten worden genomen. Ook de introductie van een keurmerk voor voedselkwaliteit (ook wel bekend als lokale goede landbouwpraktijk) zou hieraan kunnen bijdragen. De CAA acht een groei in de lokale landbouwproductie van ongeveer AWG. 14 miljoen mogelijk, dit is min of meer 13% van de totaal geïmporteerde groenten en fruit (zie verder de presentatie van CAA in tabel 2). In bijlage 2 is er een lijst van gewassen die op Aruba geproduceerd kunnen worden, die geregistreerd zijn door Santa Rosa.

²² Santa Rosa : Beleid voorwaarden ter verkrijging van een "Commercieel Landbouw meter"

Tabel 2: Groei mogelijkheid van lokale producten.

Set-up	Crop	Value in Afl.
7020000	Tomatoes	4,005,610
7051100	Lettuce	2,060,957
8071100	Watermelon	1,548,404
7051900	Lettuce (witlof)	2,907,047
7096000	Peppers	2,012,637
8071900	Watermelon & Papaya	1,512,409
TOTAL		14,047,064

Bron: Presentatie van Cooperativa Agricola Aruba.

3. Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden er conclusies getrokken en doet de Raad enkele aanbevelingen.

3.1. Conclusies

De COVID-19 crisis heeft de noodzaak ten aanzien van voedselzekerheid op Aruba versterkt. Zoals door de CAA is aangegeven, bedraagt de lokale landbouwsector, inclusief de visserij en veeteelt, momenteel minder dan 0,5% van het bruto binnenlands product (BBP). Puur vanuit economisch oogpunt gezien heeft de lokale landbouwsector derhalve een beperkte invloed op de Arubaanse economie. In het kader van voedselzekerheid is het echter essentieel om deze sector te stimuleren, te (blijven) steunen en hierin te (blijven) investeren. De Raad applaudisseert de verschillende beleids-/stimulerende maatregelen die de regering ten behoeve hiervan genomen heeft.

De Raad constateert dat de regering van Aruba zich inspant om de lokale landbouwproductie te ondersteunen om zodoende de huidige voedselzekerheidskwestie te verbeteren. Er zijn verschillende beleidsvoorstellen en stimulerende initiatieven genomen om de huidige situatie te verbeteren. Ten behoeve hiervan heeft de regering fiscale voordelen geïntroduceerd om zodoende eventuele barrières voor individuele ondernemers en stakeholders (deels) weg te werken.

De Raad beveelt aan om de beleids-/stimulerende maatregelen na een half jaar te evalueren om vast te stellen in hoeverre deze de landbouwsector daadwerkelijk hebben versterkt en de voedselzekerheid hebben vergroot en waar het beleid aangepast dient te worden.

3.2. Aanbevelingen

De regering heeft het belang van de SDG's in haar regeerakkoord en in het "Economic Policy" rapport van 2019-2022 benadrukt. Het belang van voedselzekerheid wordt benadrukt in de SDG's die in september 2015 door de Verenigde Naties zijn gelanceerd. De SDG 2 staat voor "Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw".

Om de productie van landbouw, veeteelt en visserij te stimuleren en te verhogen en zodoende een bepaalde mate van voedselzekerheid te garanderen voor Aruba doet de Raad de volgende aanbevelingen;

- Het introduceren van een verplichte registratie van commerciële/niet-commerciële (landbouw/veeteelt/visserij) producenten (hobbyisten) bij Santa Rosa. Zo'n registratie is noodzakelijk om gegevens te kunnen verzamelen over de productie van deze drie sectoren.
- Het beschikbaar stellen dan wel mogelijk maken van financiële middelen voor de lokale landbouw, veeteelt en visserij producenten. Denk hierbij aan o.a. een microkrediet maatregel (met lage rente) en een klein subsidiefonds. Voor het economische aspect hiervan verwijst de Raad naar de SDG 8.3²³, dat o.a. ontwikkelingsgericht beleid, ter ondersteuning van productieve activiteiten, fatsoenlijke banencreatie, (midden- en klein) ondernemerschap, creativiteit en innovatie, wil promoveren.
- Het introduceren van maatregelen die de activiteiten van de sectoren landbouw, veeteelt en visserij op het eiland laten groeien. Investerings in de faciliterende/institutionele en beleidsmatige aspecten die het duurzame succes van lokaal voedsel en landbouwproductie garanderen (SDG 2)²⁴. Ondersteunen van ondernemers op het eiland met direct toepasbare/buikbare technische (aangepaste moderne technologie) en commerciële kennis. Denk hierbij aan o.a. land en water infrastructuur voor ondernemerschap versterken (o.a. verbeteren van de waterbronnen), marktonderzoek, het ontwikkelen van een klantenmarkt, het maken van programma's voor scholen over landbouw en visserij.
- Het gebruik maken van alternatieve irrigatie voor landbouw- en veeteeltprojecten (SDG 2.4). Denk hierbij aan o.a. het gezuiverde water van rioolwaterzuiveringsinstallatie of water van regenbakken (het bouwen van regenbakken te stimuleren).
- Het bevorderen van opleidingsmogelijkheden (zoals in het primair/basis onderwijs, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs) en kennis binnen de landbouwsector (kennis van moderne landbouwtechnologie en kennisoverdracht ten aanzien van technologische ontwikkeling). Tevens de bewustwording van de verschillende fiscale voordelen/stimulans die geïntroduceerd zijn die landbouw, veeteelt en visserij zou kunnen stimuleren op Aruba.

²³ SDG 8.3: Bevorderen van op ontwikkeling toegespitste beleidslijnen die productieve activiteiten ondersteunen, alsook de creatie van waardige jobs, ondernemerschap, creativiteit en innovatie, en de formalisering en de groei aanmoedigen van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, ook via toegang tot financiële diensten.

²⁴ SDG 2: Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw.

- Het introduceren van een certificeringssysteem voor de landbouw en veeteelt (SDG 3)²⁵ zoals ‘Good Agricultural Practices’ op de internationale markt voorstelt, door gespecificeerde procedures te implementeren om voedsel voor consumenten te creëren of te verwerken die veilig (hygiëne) en gezond is, met behulp van duurzame methoden.
- Het stimuleren van een (betere) samenwerking tussen lokale landbouwproducenten (ondernemers) en plaatselijke klanten (bv. restaurants, supermarkets, lokale farmers market) (SDG17)²⁶. Een goede samenwerking zou ook kunnen leiden tot betere aansluiting bij de trends zoals ‘Farm to table’, ook wel bekend als ‘farm to fork’. Dit kan worden gedefinieerd als een sociale beweging waarbij restaurants hun ingrediënten van lokale boerderijen betrekken, meestal door directe aankoop van een boer.
- Het beter equiperen van Santa Rosa met de nodige middelen zoals capaciteit, personeel en financiële middelen die nodig zijn om goed te kunnen functioneren en haar doelen te kunnen bereiken.
- Het stimuleren van voedselzekerheid moet gefocust zijn op zowel de commerciële schaal als ook het individuele huishouden.

De Raad is van mening dat de regering het stimuleren van een sterke(re) landbouwsector ten behoeve van meer voedselzekerheid een structurele prioriteit moet maken in haar sociaal economisch beleid en hiervoor ook voldoende financiële middelen moet reserveren in de begroting. Hierdoor zal Aruba als land veerkrachtiger kunnen reageren op exogene en endogene schokken.

Oranjestad, 20 november 2020

Mw. P. (Tisa) LaSorte
Voorzitter
Sociaal Economische Raad

Dhr. drs. Felix R.E. Bijlhout
Algemeen Secretaris
Sociaal Economische Raad

²⁵ SDG 3: Goede gezondheid en welzijn.

²⁶ SDG 17: Partnerschap om de doelen te bereiken.

Bijlage: 1

MFO/408/16

De minister van Financiën en Overheidsorganisatie

Ter stimulering van de verhoging van de productie in de primaire sector, het streven naar verlaging van voedselprijzen en het bevorderen van investeringen in deze sector, heeft de regering besloten deze sector vrij te stellen van belastingheffing.

Vooruitlopend op de hiertoe benodigde wetswijzigingen keur ik goed dat met ingang van 1 januari 2016 van de volgende vrijstellingen gebruik kan worden gemaakt:

Winstbelasting en inkomstenbelasting

Vrijstelling van winstbelasting en inkomstenbelasting voor de winst behaald door een onderneming met de verkoop van producten die door deze onderneming in Aruba zijn voortgebracht door middel van de uitoefening van de land- en tuinbouw, visserij, imkerij en vee- of visteelt.

Belasting op bedrijfsomzetten en Bestemmingsheffing AZV

Vrijstelling van belasting op bedrijfsomzetten en bestemmingsheffing AZV voor de omzet behaald door een ondernemer met de levering van producten die door deze ondernemer in Aruba zijn voortgebracht door middel van de uitoefening van de land- en tuinbouw, visserij, imkerij en vee- of visteelt.

Oranjestad, 28 april 2016

De minister van Financiën en Overheidsorganisatie, van Financiën

mr. A.R. nudez

Bermu

Bijlage:2

Gewassen die op Aruba wordt geproduceerd 2020 (Santa Rosa)

1.Boonchi Largo.	23.Banana.	47.Ginger.
2.Comcomber	24.Hooi.	48.Tumeric
Chikito.	25.Guayaba	49.Moringa.
3.Pampuna.	26.Pitaya.	50.Amandel .
4.Tomati.	27.Mango.	51.Granadappel.
5.Pinda.	28.Kenepa.	52.Sugar Appel.
6.Pica.	29.Appelsina.	53.Kale.
7.Calbas Largo.	30.Avocado.	54.Mint.
8.Batata Dushi.	31.Sorsaca.	55.Basil.
9.Yambo.	32.Mispel.	56.Waarmoes.
10.Kouseband.	33.Druifsurinaam.	57.Golden Appel.
11.Maishi Rabo.	34.Cashew.	58.Kalaloe.
12.Promento.	35.Bacoba.	59.Druif.
13.Maishi Grandi,
chikito.	36.Papaya.	60.Starfruit
15.Eggplant.	37.Tamarijn.	61.Yerba di hole
16.Dabarou.	38.Shimarucu.	62.Boonchi.
17.Noni.	39.Coco.	63.Cherry Surinaam.
18.Boonchi	40.Lamoenchi.	64.Caña.
Kinchoncho.	41.Patia.	65.Yuca.
19.Boonchi Cunucu.	42.Mandarin.	66.Lechuga.
20.Spinaca.	43.Carambola.	67.Tayerblad.
21.Ceboyin.	44.Melon.	68. Pineapple/Anasa.
22.Blogo.	45.Macapruim.	
	46.Scopapel.	

L.G. Smith Boulevard 134, Oranjestad, Aruba
Telefoon: (297) 583-2713
Fax: (297) 5838956